

Farnoosh Khodadadeh

Muziek spelen is ademen

Dafspeelster Farnoosh Khodadadeh is geen onbekende in Gent en daarbuiten. De Iraanse muzikante ontroert iedereen met haar muziek én haar warme persoonlijkheid. Ze speelde reeds in talrijke podia, maar treedt daarnaast ook op als verpleegkundige intensieve zorgen in het UZ Gent. Haar levensverhaal beroerde ook de harten van Joris Hessels en Dominique Van Malder in *Radio Gaga* (VRT). Een mooi fragment dat online nog te herbekijken is. Maak kennis met deze opmerkelijke dame.

Farnoosh Khodadadeh (°1980) is geboren in de grootstad Kermanshah (in het Westen van Iran, met een overwegend Koerdische bevolking, nvda). Tijdens de eerste acht jaar van haar leven woedde de vreselijke oorlog tussen Irak en Iran. Toen zij elf was, verhuisde de familie naar de hoofdstad Teheran. Op haar veertiende leerde ze daf spelen, een traditioneel Perzisch/Koerdisch percussie-instrument. Toen ze later naar de universiteit ging, bleef ze muzikaal actief. Tijdens haar derde jaar aan de universiteit ontmoette zij de Belgische bioloog Dirk. Ze werden verliefd en in 2004 kwam zij met Dirk naar België om er te trouwen. Farnoosh studeerde hier verpleegkunde en werkt ondertussen op de afdeling intensieve zorg van het Gentse UZ. Maar ze kende ook heimwee. Met Dirk richtte ze op zolder een Perzische kamer in, met handwerkjes en tapijten uit Iran. Hier vond ze terug connectie met haar muzikale leven. Gezeten op een Perzisch tapijt begon ze opnieuw daf te spelen en kort daarop vervoegde ze de interculturele band de Ledebirds. Op de Gentse Feesten waagde ze zich als straatmuzikant. De mensen keken nieuwsgierig op naar de moslimvrouw-met-hoofddoek die een raar percussie-instrument bespeelde. Ze ontmoette Dick van der Harst, die haar voorstelde om haar daf te combineren met zijn Indonesische gamelan. Later organiseerde Farnoosh een reis naar Iran voor muzikanten

van hier, wat uitmondde in het mooie project *The Tehran Sessions*. Ze sloot aan bij het muzikantenteam van de vzw MusIC, dat in de afdelingen intensieve zorg en in het Brandwonden-centrum live muziek brengt aan het bed van patiënten. Daarnaast neemt ze deel aan talloze projecten, onder meer bij HA concerten.

In de donkere oorlogsjaren ervoer ik muziek als een helend element

Je bracht je kinderjaren in Kermanshah door in penibele omstandigheden.

Tijdens mijn eerste kinderjaren kende ik alleen maar oorlog. Terwijl de bommen vallen, word je geboren en openen je ogen zich. Je leeft van dag tot dag, uur tot uur. Elk moment kan omslaan van leven naar dood. Het was een angstwekkende, traumatische ervaring. Ik heb glas zien breken, huizen zien instorten en vaak moesten wij de stad ontvluchten. Maar wij hebben het overleefd. Mijn ouders hebben hun uiterste best gedaan en de familie was solidair. Op mijn achtste kwam er een einde aan de oorlog en werd mijn jongere zus geboren: een hoofdstuk werd afgesloten. Later besepte ik dat deze oorlogservaring niet overal ter wereld wordt gedeeld.



Ondanks alle ellende was er muziek.

In die donkere jaren ervoer ik muziek als een helend element. Mijn moeder was altijd aan het zingen, ook in de schuilkamer tijdens de bombardementen, en mijn vader luisterde naar klassieke Perzische muziek. Het heeft mij de kracht gegeven om die traumatische beleving te overwinnen en mij later als persoon te ontwikkelen. Ik putte ook kracht uit bergwandelingen, eerst in het bergrijke Kermanshah en later ook in Teheran.

Enkele jaren na de oorlog verhuisde je familie naar de hoofdstad Teheran. Je begon er muziek te

© Francis Cromphout



spelen en je hebt er ook je studies voltooid.

Als kind zong ik met mijn moeder en toen ik veertien jaar werd, leerde ik daf spelen bij een belangrijke meester. Aan de universiteit werd ik door het muziekcentrum gevraagd om les te geven aan medestudenten en speelde ik op festivals die daar werden georganiseerd.

Met een daf houd je het hele universum in je handen

Wat studeerde je daar?

Engelse literatuur, iets waar ik altijd interesse voor heb gehad. Naast de Engelse les in het middelbaar volgde ik bijkomende lessen in Engelse taalinstututen. In Iran kreeg je toen de kans om verschillende talen aan te leren. Mijn ouders, die zich dit konden permitteren, hebben mij de mogelijkheid gegeven om me bij te scholen.

Zij behoorden tot de gegoede middenklasse?

Mijn moeder was onderwijzeres en mijn vader inspecteur in het bankwezen.

Vertel ons eens iets meer over je instrument.

Een daf is een *framedrum* die overal aanwezig is in het Midden-Oosten, maar de oudste grottekening ervan vond men in het Westen van Iran. Specifiek voor de daf zijn de kettingen, die een andere klankkleur bieden dan andere framedrums. Het lijkt beperkt, maar met de daf houd je het hele universum in je handen.

Voor soefi's zijn muziek en dans de middelen om in trance te geraken en zich los te maken van het dagdagelijkse materialisme

Hoe verliepen de lessen?

Het was een langdurig proces. Eerst leer je de connectie met het instrument maken en gaandeweg verwerf je de nodige handigheid. Het is een krachtinstrument, je moet het ge-

wicht ervan leren beheersen. Je houdt het vast met je linkerhand en met je rechter bespeel je het. Je houdt hierbij slechts een vierde van het instrument vast en de overige drie vierden blijven vrij, wat het instabiel maakt.

Het instrument speelt een rol in de spirituele traditie van de soefi-mystiek en begeleidt ook de ceremonie van derwisjen. Zij ervaren een vorm van trance, komt dat door het repetitieve aspect van het drumspel?

Zeker en vast. In de soefi-wereld heb je verschillende wegen, de *taregat*. Trance is een manier om zich los te maken van het dagdagelijkse materialisme. Het is een connectie met een hogere dimensie van het bestaan.

Van de soefi-mystiek zegt men dat die ondogmatisch is en uitnodigt tot een persoonlijke beleving van religie.

Het belangrijkste voor mij is het individuele pad dat men aflegt en dat met een medium als muziek een andere dimensie kan beleefd worden. Maar er zijn verschillende soefi-ordes. Je hebt soefi's die welbepaalde regels strikt volgen, zoals het afzweren van iedere vorm van luxe, terwijl anderen bepaalde vormen van comfort wel aanvaarden, op voorwaarde dat men er niet aan gehecht is.

Door je liefde voor Dirk kwam je in België terecht. Was het moeilijk om je hier aan te passen?

Ik heb Dirk toevallig ontmoet in Iran, hij was er op reis en ik studeerde nog aan de universiteit. Na twee jaar besloten we te trouwen, wat ook gebeurde in België. Het was heel moeilijk om mij hier aan te passen. Ik was vierentwintig, net afgestudeerd, en werd in België voor het eerst gezien als een buitenlander. Ik werd een buitenstaander, terwijl ik voordien altijd een deel was van een geheel. Plots besepte ik dat ik als een vreemde werd aanzien, onder meer omwille van mijn hoofddoek. Er werden ook vooroordelen op mij geprojecteerd.

Je lijkt mij nochtans de perfecte migrant. Zo heb je dadelijk Nederlands geleerd.

Ik volgde gedurende acht maanden een intensieve taal cursus in het Talencentrum van de Gentse Universiteit, maar ik kon de taal ook dagelijks thuis inoefenen met Dirk.

Ik heb liefde en vriendschap altijd centraal gesteld in mijn leven

Het moet een zeer intensieve periode geweest zijn, je volgde ook de driejarige opleiding verpleegkunde. Heb je die studie graag gedaan?

Eigenlijk wel. Als kind dacht ik eraan om geneeskunde te studeren en met wat ik in het Talencentrum heb geleerd, was het voor mij mogelijk om de bachelor verpleegkunde te behalen. Ik wou iets doen in de hartchirurgie. Ondertussen werk ik al veertien jaar in de intensieve zorg van het Gentse UZ en sinds kort op de dienst neonatalogie.

Ik leerde je kennen als muzikant van de interculturele muziekgroep Ledebirds. Was dit je eerste muzikale ervaring hier?

Ik had al in andere interculturele groepen gespeeld. Ik deed al eens vrijwilligerswerk voor Victoria Deluxe, waar ik met andere muzikanten heb gespeeld. Samenspelen met muzikanten uit andere culturen heeft mij altijd aangesproken. Ik streef ernaar om via muziek een betere communicatie te bereiken dan door een eenvoudige woordenwisseling. Bovendien is de verbinding die je hiermee bereikt een noodzaak voor mij als het gaat over vriendschap.

Dick van der Harst speelde toen ook bij de Ledebirds. Ik weet dat hij een belangrijke rol heeft gespeeld voor jou.

Dick werkte bij de Ledebirds aan een project en zo hebben we elkaar ontmoet. Daarna vroeg hij mij samen te werken aan een aantal andere projecten. Dat werd STRAF in het Oude Justitiepaleis met zijn gamelan en mijn daf, maar ook een duo met zijn bandoneon in de Handelsbeurs en het openingsconcert van het B-Classic festival in Genk met wel tweehonderd

participanten. Daar leerde ik zangeres Lieselot De Wilde kennen, die een tweetal jaar later in duo een Iraanse episode toevoegde aan haar *Around the world in 72 songs*. Dit project werd opnieuw uitgevoerd op 26 september in de Handelsbeurs.

En dan hebben we nog het boeiende *The City's Song - The Tehran Sessions*. Ik zal mij jouw blauwe verschijning altijd herinneren op het podium van de Handelsbeurs, gehesen op een verhoog met je daf in aanslag en je ontroerende zang. Je bent voor dit project naar Teheran getrokken. De film van jullie verblijf aldaar werd geprojecteerd tijdens de voorstelling.

Ik heb hier gedurende vijf jaar hard aan gewerkt, samen met enkele andere muzikanten.

Als verpleegkundige was je deelname aan vzw Music evident, denk ik. In het bijzonder omdat je visie op muziek als helende factor hier letterlijk gerealiseerd werd.

Ik heb altijd mijn passie voor muziek gecombineerd met mijn zorg voor mijn patiënten. Tijdens de coronapandemie was het niet mogelijk om te zingen en trad ik dan maar op als dj. Men noemde mij toen 'dj Farnoosh'. Nu zing ik *lullabies* voor de kleintjes.

Ik heb altijd mijn passie voor muziek gecombineerd met mijn zorg voor mijn patiënten

De laatste tijd speel je samen met heel bijzondere muzikanten, zoals zanger en setarspeler Shahab Azinmehr.

Met Shahab onderhoud ik een grote vriendschap, hij is als een broer voor mij. Voor de productie van *Farnoosh and friends* heb ik aan mijn drie geliefde vrienden, Shahab, Lieselot De Wilde en Berlinde Deman gevraagd om me bij te staan om mijn levensverhaal te vertellen. Dit project wordt hernomen in De Centrale op 19 oktober.

In *Het lied van de Feniks* schreef Shahab muziek op gedichten van de twaalfde-eeuwse dichter en

mysticus Attar Neishabour. Hij selecteerde de *Vuurvogel* uit *De samenspraak van de vogels*. Hij bracht dit samen met jou, Nathan Daems (Ney en sax) en Séraphine Stragier (cello en zang) op 24 september in het Brugse Concertgebouw. En op 22 september ging voor HA Concerts *Rumi Passion* in première, waarin de dertiende-eeuwse Perzische dichter en soefi Jalal ad-Dim Rumi centraal stond. De muziek werd geconcipeerd door de fantastische qanunspeler Osama Abdurassol, in samenwerking met jou en regisseur Filip Standaert. Voor de uitvoering stonden er negen muzikanten op het podium, waaronder opnieuw Shahab Azinmehr. Mensen luisteren graag naar jouw verhaal. Je straalt een authenticiteit uit, iets waar mensen hier echt behoefte aan hebben.

Tijdens de coronapandemie noemde men mij op de afdeling intensieve zorg 'dj Farnoosh'

Het enige wat ik weet is dat ik liefde altijd centraal heb gesteld in mijn leven, net zoals vriendschap en eerlijkheid. Spelen is voor mij in de eerste plaats een verbinding met mijzelf – en hierin rust – vinden. Op dit moment wil ik dit delen met anderen, het ontbreekt mij aan podiumvrees. Ik weet dat ik gewoon een verhaal vertel waarvan ik hoop dat het mijn toehoorders bereikt en zij me mijn eventuele fouten zullen vergeven. Ik ben geen muzikant die technisch wil overdonderen. Ook als zangeres besef ik dat ik niet de beste ben maar dat ik doorgeef wat ik van de zang van mijn moeder heb geleerd en wat mij in de donkerste momenten van mijn leven heeft opgebeurd. Ik wil dat alleen doen met muzikanten die dit uit vriendschap met mij willen delen, en die niet alleen om den brode spelen. Muziek is voor mij ademen. Het is mijn diepste passie, mijn bloedsomloop die diep binnen in mij omgaat en die ik laat vloeien.

Francis Cromphout